



Utenriksdepartementet

Postboks 8114 Dep.

NO-0032 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

2022/5045-HELHØ

21.06.2022

Høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen om endringer i eksportkontrollforskriften

Universitetet i Bergen viser til høringsbrev av 28. mars 2022, om forslag til endringer i Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester. Vi takker for muligheten til å komme med innspill. UiB har følgende kommentarer og innspill:

1. Innledning - oppsummering

Høringsforslaget legger opp til å utvide eksportkontrolllovens lisensordning til også å omfatte UH/kunnskapssektoren. Ordningen skal gjelde for kunnskapsoverføring som kan tjene til å utvikle et lands militære evne, og kunnskap som anses å ha en militær anvendelse og som overføres til utenlandske borgere og virksomheter. Lisensordningen innebærer at det må søkes om tillatelse (eksportlisens) fra Utenriksdepartementet før kunnskapsoverføringer innenfor bestemte fagfelt i og fra Norge.

Slik vi oppfatter høringsnotatet er de foreslåtte endringene ment å være en presisering av dagens regelverk og en måte å tydeliggjøre regulering av kunnskapsoverføring på. Formålet med og bakgrunnen for forslaget er grundig redegjort for i høringsnotatet. UiB stiller seg i utgangspunktet bak disse. Imidlertid medfører de foreslåtte reglene en rekke uavklarte spørsmål av både prinsipiell karakter og av mer praktisk art. **Vi vil derfor sterkt oppfordre departementet til å lytte til sektoren i denne høringsrunden.**

Oppsummert stiller UiB spørsmål ved forholdet til den akademiske frihet, de nye bestemmelsenes hjemmelsgrunnlag, herunder hva som er korrekt reguleringsnivå for denne type inngrep, forholdet til grunnlovsforbudet mot forhåndssensur samt om forslaget i tilstrekkelig grad har utredet de spørsmål som vil kunne oppstå i praktiseringen av det. **UiB vil særskilt understreke at forslaget ikke i tilstrekkelig presis grad gir en hensiktsmessig og anvendbar avgrensning mot ikke-lisenspliktige fagområder og aktiviteter.**

UiB hadde helst sett at man på departementsnivå hadde gjort en risikovurdering av forslaget, før forslaget ble sendt på høring.

Slik forslaget og veilederen foreligger per i dag stiller UiB spørsmål ved om forslaget i praksis respekterer forskningens uavhengige rolle og videre om man i tilstrekkelig grad sikrer forskernes akademiske frihet og rett og plikt til å publisere. UiB oppfatter særskilt veilederen som et svært sentralt dokument dersom det foreslåtte regelverket blir iverksatt. Vi mener det må utarbeides en langt mer utfyllende veileder slik at våre forskere skal kunne fortsette med forskning på et internasjonalt plan.

2. Akademisk frihet - internasjonalt samarbeid

Det er en grunnleggende forutsetning for norsk akademia at vi har et fungerende internasjonalt samarbeid. UiB er enig i at den foreslåtte lisensordningen innebærer en utfordrende balansegang mellom motstridende hensyn, men vi må likevel konstatere at forslaget ikke i tilstrekkelig grad har vurdert betydningen av den akademiske friheten, som jo er en lovfestet rett. UiB vil tydelig understreke at forslaget - med alle de uavklarte spørsmål som melder seg - svekker den akademiske friheten. Og videre; forslaget kan i forlengelsen av dette svekke forskningens kvalitet.

Forslaget, slik det foreligger i dag, er med andre ord et betydelig inngrep i vitenskapelig frihet både for norske og utenlandske akademikere i Norge, og vil få alvorlige konsekvenser for internasjonalisering av forskning og utdanning. UiB, og sektoren ellers, har i dag et utstrakt internasjonalt samarbeid, og den foreslåtte endringen vil ha stor innvirkning på dette samarbeidet.

For samarbeid med enkelte land utenfor EU vil dette forslaget få store konsekvenser. Dette gjelder også land i Panorama-strategien som er fremhevet som spesielt viktige med tanke på internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid, og som faller inne under regelverkets ordning med individuell lisensens. Regjeringens forventning til sektorens oppfølging av Panorama-strategien bør revurderes.

UiB vil også peke på at de foreslåtte endringene vil påføre oss ekstrakostnader samt forsinkelser i påvente av lisens, noe som blant annet kan føre til at vi mister internasjonale rekrutteringsmuligheter og at forskriften dermed vil kunne stå i veien for å utvikle Norge som en ledende kunnskaps- og forskningsnasjon. Videre vil vi rette oppmerksomheten mot faren for at de foreslåtte reglene vil kunne redusere tilgangen på kritisk spisskompetanse innen fagfelt som er sentrale for nasjonal sikkerhet.

3. Reguleringsnivå - lov eller forskrift?

Med henvisning til grunnleggende rettsstatsprinsipper og den akademiske frihet, bør det etter vårt skjønn, vurderes å innføre en tydeligere lovhjemmel for utvidelse av lisensordningen. Det vises her til Grl. § 113 samt fast og langvarig Høyesterettspraksis. Etter UiB sitt syn foreligger det gode grunner til å stille spørsmål ved departementets vurdering med hensyn til

hjemmelsgrunnlaget i eksportkontrollloven. I høringsnotatet pekes det på at man i forarbeidene til 1987-loven har presisert at kunnskapsoverføring er omfattet av eksportkontroll. UiB finner grunn til å sitere forarbeidene (Ot.prp. nr. 9 1987-88 s. 17 - merknad til eksportkontrollloven § 1) på dette punktet i sin helhet:

«Lovteksten bør fastsette hovedkriteriene for hva som er av «strategisk betydning», uten å gå veien om dette generelle begrep for så å definere det nærmere i forskriftene. Utførselslovens § 1 første punkt om «ting eller varer» foreslås erstattet av «varer». «Teknologi» omfatter alle fremgangsmåter og hjelpemidler, uansett om dette er kommet til uttrykk i skriftlig materiale (f.eks. produksjonstegninger, bruksanvisninger) eller formidles muntlig. Informasjonsformidling kan skje både i forbindelse med installering og ved senere serviceoppdrag i utlandet jfr. annet punktum. Loven bør også ramme informasjon som formidles her i landet, så fremt vedkommende forstår eller burde forstå at informasjonen vil bli brukt i utlandet.»

Vi finner på bakgrunn av dette avsnittet, samt forarbeidene mer generelt, grunn til å peke på at motivene er klart knyttet til regulering av tradisjonell eksport og utenlandstjenester i næringslivet. Vi er enige i at kunnskapsoverføring i slik snever forstand klart nok kan hjemles i § 1 med bakgrunn i forarbeidene. **Forholdene i UH-sektor er likevel forskjellige fra næringslivet, særskilt med henvisning til den frie forskningen og vårt ansvar etter universitets- og høgskoleloven § 1-5 om faglig frihet og ansvar. Det er her knesatt et prinsipp om at universiteter og høgskoler skal «fremme og verne akademisk frihet.»** Dette er fastslått i lovs form, og UiB stiller i så måte spørsmål ved om dette prinsippet kan settes til side av en forskrift med et mulig uklart hjemmelsgrunnlag.

Ved tolkningen av § 1 må det tas i betraktning at overtredelse er straffesanksjonert. Straffeformålet var også et sentralt motiv for vedtakelsen av eksportkontrollloven, som de foreslåtte regler skal henføres under. Dette tilsier at det skal utvises stor forsiktighet med å la bestemmelsen ramme virksomhet som ikke klart omfattes av ordlyden. Definisjonen i § 2 (10) i den foreslåtte forskriften går muligens lenger enn det er dekning for i loven, da den ikke tar hensyn til at § 1 i loven bare rammer utførsel av *teknologi* fra Norge.

Det skal her bemerkes at nettopp den akademiske friheten er kommentert og regulert i den britiske eksportkontrollloven av 2002, § 8, hvor det fremkommer at det som hovedregel ikke skal legges begrensninger på ordinær formidling av kunnskap i forbindelse med vitenskapelig forskning.

Disse momentene leder oss hen til spørsmålet om ikke lovendring ville vært et mer riktig reguleringsnivå for den foreslåtte lisensordningen. **UiB vil her fremheve at dette også har vært tematisert i NOU 2022:2 Akademisk ytringsfrihet, og at dette utvalget gav råd om at Utenriksdepartementets håndtering av eksportkontroll av kunnskapssamarbeid bør rammes inn av særlige konsultasjons- og beslutningsprosesser der sektoren inngår og der beslutninger fattes i regjering og ikke på departementsnivå.** Vi vil endelig gjøre departementet oppmerksomme på at 1987-loven aldri ble sendt på høring. Dette svekker etter vår vurdering forskriftens hjemmelsgrunnlag.

UiB oppfordrer departementet til å se hen til disse forholdene i det videre arbeidet det foreslåtte regelverket.

4. Grunnlovens forbud mot forhåndssensur

Høringsnotatet trekker frem særskilt ett eksempel som etter vårt syn gir grunn til uro, nemlig at førstegangspublisering av ny kunnskap kan være underlagt lisensplikt. **Vi oppfatter dette som en mulig form for forhåndssensur.** Implikasjonen av dette vil være at norske akademiske miljø innen de aktuelle fagområdene vil kunne lide. Dette vil kunne gjøre fagfelt som er søknadspliktige lite attraktive akademisk, da man risikerer å ikke kunne publisere forskning innen eget fagområde.

Dette innebærer videre en fare for at Norge vil miste kompetanse på områder av sentral betydning for nasjonal sikkerhet og næringsliv. Slik vi påpeker ovenfor, vil dette også føre til nedbygging av kompetanse og vanskeligheter med rekruttering til fagområder som er viktige for nasjonal sikkerhet, eksempelvis informatikk og kryptografi.

Høringsnotatet legger til grunn at det er lisensplikt for førstegangspublisering av kunnskap om varer og teknologi på liste I og II, fordi kunnskapen på dette tidspunktet enda ikke er tilgjengelig i det offentlige rom. Her vil vi påpeke at mange av våre samarbeid får tildeling gjennom Norges Forskningsråd, som stiller krav om at forskning de finansierer gjøres tilgjengelig på internett med åpen tilgang. Det samme kravet stiller Det europeiske forskningsrådet. Vitenskapelige artikler formidler nesten alltid ny kunnskap for første gang. UiB er en sterk pådriver for åpen vitenskap og sentralt i et hvert universitets samfunnsoppdrag ligger formidling av våre forskningsresultater.

Det er slått fast i Grunnloven § 100 at forhåndssensur i utgangspunktet er forbudt. Vi vil derfor oppfordre departementet, i forlengelsen av våre innspill under punkt 1 over, til å også vurdere forholdet til Grunnloven § 100. Vi viser til at dette spørsmålet ikke er omtalt i høringsnotatet, herunder hvilke terskler som eventuelt må oppstilles i den foreslåtte lisensordningen for å innfri kravene i Grunnloven § 100.

5. Generelle kommentarer - utfordringer knyttet til definisjoner og begreper

De foreslåtte forskriftsendringene vil ha stor betydning for forskningen og forskningens rammebetingelser, og UiB vil derfor her gi en vurdering av de utfordringene vi ser for oss dersom de foreslåtte endringene i eksportkontrollforskriften vedtas og gjennomføres. **Generelt vil vi understreke at summen av uklarhetene i forslaget gjør oss svært spørrende til om det overhodet er gjennomførbart i sin nåværende form.**

5.1. Definisjonen av kunnskapsoverføring

Det blir i høringsnotatet slått fast at lisensplikten kommer til anvendelse uavhengig av formen på delingen og uavhengig av om kunnskapen overføres i forbindelse med aktiviteter som i utgangspunktet har et sivilt formål. De foreslåtte bestemmelsene og de eksempler som er gitt i høringsnotatet, innebærer dermed at kunnskapsoverføring er så vidt definert at det omfatter mer eller mindre all vitenskapelige aktivitet så fremt det dreier seg om kunnskap på liste I eller II, alternativt at kunnskapen har militær anvendelse. Vi vil derfor peke på enkelte utfordringer som vil oppstå i praktiseringen på dette punktet.

Det er blant annet presisert at presentasjoner og konferanser for et lukket publikum vil kunne anses som en lisenspliktig kunnskapsoverføring. Hva dette i praksis innebærer er uklart for oss. Innebærer «lukket» ordinær forhåndspåmelding til et arrangement, er skal det forstås slik at det kreves at arrangør driver aktiv adgangskontroll? Eller innebærer dette at man ikke vil trenge lisens om en kan sikre seg at alle deltakere har tilstrekkelig norsk tilknytning?

Konferanser vil vanligvis være åpne arrangement hvor hvem som helst som er interessert kan melde seg på. Det fremstår videre uklart om presentasjon av arbeid (enten i form av en poster eller muntlig) da vil regnes som kunnskap som faller inn under kunnskap som er i det offentlige rom. Vanligvis vil forskningen som presenteres ikke være publisert enda. Når det gjelder lisensplikt for internasjonale samarbeid, antar vi at det er samarbeidsinstitusjonen nasjonale tilhørighet som blir avgjørende for om man må søke lisens eller ikke. Dersom man derimot må ta hensyn til de ulike nasjonalitetene til de ansatte ved samarbeidsinstitusjonen vil dette være uoverkommelig. UiB foreslår derfor at man kan legge til grunn at land som faller inn under ordningen med generell lisens allerede har klarert ansatte med utenlandsk bakgrunn.

Punktet om at kontroll og kvalitetssikring av forskningsresultater og fagartikler kan være lisenspliktig, synes også å kunne by på utfordringer. Vi tolker dette punktet som at forskere som får spørsmål om å gjøre en fagfelleevaluering for et tidsskrift må ta hensyn til den institusjonelle tilhørigheten til alle forfattere på artikkelen for å fange opp om de må søke lisens. Dette er problematisk av to grunner. For det første, er som oftest forfatterne anonymisert overfor fagfellen som skal vurdere arbeidet, hvilket betyr at fagfellen som oftest heller ikke kan vite hvilke land forfatterne kommer fra. For det andre, kan en anta at lisensplikten kan føre til at tidsskrifter ikke vil være interessert i å bruke evaluatorene som vil forsinke review-prosessen pga behandlingstid for lisensplikten. Sannsynligheten for at forskerne er årvåkne nok i alle tilfeller til å fange opp at denne oppgaven kan være er lisenspliktig er også lav.

5.2. Faglig avgrensning av kunnskapsområder relevant for eksportkontroll

UiB anser det som helt nødvendig at det foretas en ytterligere innsnevring av type kunnskap og kunnskapsområder som anses som relevant for eksportkontroll. Man kan for eksempel tenke seg lisenskrav begrenses til utvikling av ny teknologi på visse fagfelt. Det bør imidlertid tas høyde for de tilfeller hvor kunnskap, fagområder og deres bruk utvikler seg, og slik sett kan komme i grenseland for hva som er lisenspliktig. Det synes videre å være hensiktsmessig å langt tydeligere definere hvilke konkrete teknologiområder UD ønsker å kontrollere gjennom den foreslåtte lisensordningen. **Presisjonsnivået i dette forslaget, herunder utkastet til veileder, er etter vår mening så svakt at det kan true vår institusjonelle autonomi, og ikke minst den enkelte forskers akademiske frihet.** Vi viser her til at listen over særlig relevante fagområder i utkastet til veileder (punkt 5.4) inneholder omfattende fagfelt, hvor det for mange av dem er uklart hva som etter UD sin vurdering kan ha mulig militær anvendelse. Særlige eksempler på dette er uorganisk kjemi, molekylærbiologi, og materialteknikk – og i hvilken grad forskere og prosjekter på disse områdene plikter å ha kunnskap om en mulig militær anvendelse av kunnskapen de deler. En eventuell lisensordning må derfor være langt tydeligere på når vår søknadsplikt inntreffer med hensyn til kunnskap med mulig flerbrukspotensiale.

Når det gjelder avgrensning i form av unntakene omtalt i punkt 5.3 flg. under, anser UiB det som formålstjenlig at disse hadde vært definert i forskriften, for eksempel i forskriften § 2.

5.3. Unntak: tilgjengelig i det offentlige rom

Regelverket gjør unntak fra lisensplikten for kunnskap som er offentlig tilgjengelig. Høringsnotatet samt utkastet til veileder understreker imidlertid at kunnskap som deles i forbindelse med undervisningssituasjoner ikke anses som kunnskap tilgjengelig i det offentlige rom. Uhl. § 3-8, andre ledd slår imidlertid fast at våre forelesninger som hovedregel er offentlige, og at disse ikke kan lukkes uten vedtak eller fullmaktsdelegasjon fra universitetsstyret. Vi mener at forholdet til UH-loven må kommenteres på dette punkt, og at veilederen videre må redegjøre for hvordan slik adgangskontroll skal gjennomføres, for de tilfeller hvor undervisningsformen er en tradisjonell forelesning.

5.4. Unntak: grunnforskning vs. anvendt forskning

UD sin forståelse av begrepet grunnforskning i høringsutkast og veileder som kommer frem veilederen, er ikke tråd med forskernes forståelse - som jo regelverket og veilederen er ment for. Det er mye forskning på høyere nivå, f.eks. ph.d-nivå som er grunnforskning, og videre er det forskning på lavere nivå, f.eks. master-nivå, som kan være knyttet til prosjekter som ikke er grunnforskning. UD sin begrepsbruk er med andre ord dårlig tilpasset kunnskapssektoren; definisjonen av grunnforskning er smal og den videre bruken av definisjonen er uklar og til dels ulogisk. For eksempel bruker departementet denne definisjonen til å si at kunnskapsoverføring på bachelor- og masternivå faller utenfor eksportkontroll-forskriften. Som nevnt, er ikke definisjonen av grunnforskning basert på forskernes akademiske nivå. Når det gjelder forskning utført av bachelorstudenter, ville det for øvrig være mer logisk å peke på at kunnskap på lavere grads nivå allerede er tilgjengelig i det offentlige rom. Det er ikke foreslått et krav om lisens for masterstudenter. Dette er i utgangspunktet et grep som gjør reglene mindre inngripende, men UiB ser altså at også masterstudenter - i enkelte tilfeller - vil kunne tilegne seg kunnskap som bør være underlagt eksportkontroll, vi ber derfor UD vurdere om universitet og høyskoler selv bør system som gjør at masterstudenter fra land omfattet av eksportkontroll ikke får tilgang til utstyr eller kompetanse dekket av eksportkontrollforskriften.

5.5. Unntak: uvesentlige overføringer av kunnskap

Kunnskapsoverføringer av minimal betydning for det aktuelle prosjektet, utdannelsen, arbeidsforholdet, forskningen, utviklingen, presentasjonen, samarbeidet eller annet sluttprodukt, vil ikke omfattes av den foreslåtte lisensplikten for kunnskapsoverføring. UiB gjør seg forhåpninger om at dette unntaket i praksis vil bli anvendt relativt ofte, for eksempel ved kortere innlegg på konferanser og så videre. Slik det er omtalt i det forliggende forslaget er det imidlertid meget vanskelig å se for seg på en klar måte hvordan og når vi kan benytte oss av dette unntaket. Det er derfor svært viktig at dette omtales grundig i veilederen, og at UD har rask responstid på avklarende henvendelser fra sektoren.

5.6. «for bruk i utlandet»

Etter forskriftsforslaget vil kunnskapsoverføringer «som ytes i utlandet eller her i landet for bruk i utlandet» være lisenspliktige. På bakgrunn av høringsnotatet er det vårt inntrykk at denne ordlyden ikke dekker det UD ønsker å fange opp, eller sagt på en annen måte; synspunktene i høringsnotatet synes ikke å ha den den nødvendig dekning i den foreslåtte ordlyden. Spenningen mellom foreslått ordlyd og ønsket virkningen bør avklares i det videre forskriftsarbeidet. UiB vil særskilt rette oppmerksomheten mot at det i høringsnotat og utkast til veileder ikke i tilstrekkelig grad redegjøres for at denne ordlyden - uten videre - vil ramme utenlandske statsborgere. Det vil oppstå situasjoner der det vil være betydelig usikkerhet med hensyn til om den aktuelle kunnskapen vil bli «bruk[t] i utlandet».

Det bør her vurderes å legges et justerende forbehold, som indikerer en form for sannsynlighet eller fare for misbruk. Sett fra UH-sektorens side vil det være vanskelig å finne veiledning for når vi må søke, da vi overhodet ikke trenger å ha noen holdepunkter for at kunnskapen skal brukes i utlandet – snarere tvert imot i mange tilfeller. Se også neste punkt (5.7) om dobbelt statsborgerskap.

5.7. Dobbelt statsborgerskap

Departementet har bedt om høringsinstansenes innspill på hvordan regelverket kan operasjonalisere og avgrense vilkåret «for bruk i utlandet», og om det er andre avgrensningskriterier enn botid som kan være hensiktsmessige. UiB mener avgrensningskriteriet med 8 års botid i Norge kan være hensiktsmessig terskel. Vi må imidlertid påpeke at utfordringene med å åpne for mer skjønnsmessige vurderinger er at det kan slå ut «begge veier». En utenlandsk statsborger som har bodd 9 år i Norge, kan klart nok ha en aktiv forbindelse til sitt tidligere hjemland.

I noen tilfeller kan imidlertid tilknytningen til utlandet bli så perifer at det er mindre naturlig å si at kunnskapsoverføringen ytes i Norge «for bruk i utlandet». Her kan det være andre avgrensningskriterier enn botid som kan være hensiktsmessige. For tilfeller hvor vedkommende har bodd lenge utenfor sitt «søknadspliktige hjemland» men ikke nødvendigvis 8 år i Norge, kan det være naturlig å vurdere «nærhet i tilknytning» til det søknadspliktige landet. For å vurdere hvor nær denne tilknytningen er/ikke er vil man kunne vurdere tema som hvor lenge har vedkommende bodd i det søknadspliktige landet, hvor lenge siden er det vedkommende har bodd i det søknadspliktige landet, hvor hyppig har vedkommende vært tilbake på besøk, hva har varigheten vært på disse besøkene og så videre.

En problemstilling som ikke er berørt i høringsnotatet er om vi i sektoren har den nødvendig oversikt og/eller virkemidler til å holde oversikt over botid og tidligere statsborgerskap med videre. Skal vi stole på vedkommende, eller skal dette kontrolleres på noen måte?

5.8. Generell og individuell lisens – landlister

UiB ønsker tydelig informasjon om hvilke land som vil omfattes av ordningen med generelle kunnskapsoverføringslisenser. Vi oppfordrer derfor til at det utarbeides og deles «safe»-lister med sektoren i forbindelse med at ordningen eventuelt blir innført.

Når det gjelder individuell kunnskapsoverføringslisens, forutsetter UiB at det tydelig kommuniseres fra UD hvilke land som kommer inn under de ulike lisensordningene, for eksempel ved at *alle* land som ikke står på «safe»-listen, må søkes om individuelt.

Vi legger også til grunn at det ikke skal søkes om lisens for forskningsprosjekter som administreres/gjennomføres i land som Norge har et sikkerhetssamarbeid med, og som har sitt eget eksportkontrollregelverk. Dette ville heller ikke være praktisk gjennomførbart, da det er vertsinstitusjonen som har oversikt over de ulike forskernes nasjonalitet, og ikke den enkelte forsker fra Norge.

5.9. Konsekvens for pågående prosjekter

Departementet har bedt høringsinstansene om innspill når det gjelder spørsmål om forskriftsendringene bør gjelde for allerede pågående lisenspliktige kunnskapsaktiviteter. Herunder har vi blitt spurt om innspill på evt. overgangsordninger. Vi vil innledningsvis minne om Grl. § 97 og at overtredelser av regelverket kan straffeforfølges. Dette bør ha betydning, og UiB vil anbefale at det etableres overgangsordninger.

Vi vil innledningsvis fremheve at det for allerede pågående prosjekter, samt personer som allerede er ansatt, er gjort vurderinger. Manglende overgangsordninger vil kunne få uheldige praktiske konsekvenser i forhold til utenlandske ansatte ved at sektoren må sette ansatte 'på vent' i prosjekter de allerede er i virksomhet i, noe som vil forsinke eller i verste fall stoppe igangsatte forskning. Vi vil også kunne oppleve at vi må fjerne ansatte fra enkelte prosjekter uten å kunne si opp disse, da de ifølge lovverket har et oppsigelsesvern. En slik ordning vil også kunne stigmatisere grupper av ansatte innen akademia.

5. 10 Øvrige merknader

UiB mener høringsnotatet og utkast til veileder er uklart med hensyn til ansvarsfordeling av om det foreligger lisensplikt. Det er utydelig hvilken rolle Utenriksdepartementet skal ha i vurderingen av hvorvidt en aktuell kunnskapsoverføring er lisenspliktig eller ikke. Dersom forskningsinstitusjonen kommer fram til et en kunnskapsoverføring ikke er lisenspliktig, sendes det ingen lisenssøknad til Utenriksdepartementets vurdering. Hvis forskningsinstitusjonen heller ikke finner grunn til å kontakte Utenriksdepartementet av andre årsaker, f.eks. på grunn av tvil om lisensplikt, blir Utenriksdepartementet ikke involvert i vurderingen av lisensplikt. I høringsnotatet legges det imidlertid flere steder til grunn at Utenriksdepartementet, og ikke forskningsinstitusjonen selv, skal vurdere vilkår for og unntak fra lisensplikt. Vi understreker at dette må klargjøres langt tydeligere dersom det foreslåtte regelverket skulle bli en realitet.

Det vil være svært viktig at UD gir tilbakemelding på lisenssøknader som blir vurdert som overflødige/unødvendige, samt at det etableres rutiner for rask saksbehandling av kurante saker.

UD bør videre utarbeide løsninger for effektiv saksbehandling: Det bør for eksempel være mulig å søke om lisens for forskningsprosjekter i tillegg til for enkeltforskere. Det bør også opprettes en type «fremleggingsvurdering» slik som den som finnes for Regional Etisk

Komite (REK) i dag. Det er et kortere skjema som sendes inn til vurdering dersom man er i tvil om prosjektet faller inn under regelverket eller ikke.

Søknadsprosessen bør legge til rette for at det søkes lisens på prosjektnivå, der dette er formålstjenlig. UiB vil i tillegg oppfordre til at det vurderes om lisens kan utstedes på institutt- og fakultetetsnivå.

Det er også viktig at eventuelle lisenser utformes på en måte som tar høyde for at forskning er prosjektorganisert. Vi ber UD vurdere om andre innloggingsløsninger enn privat BankID kan benyttes da mange ansatte ikke ønsker å bruke privat informasjon i jobbsammenheng.

UiB oppfatter veilederen som et svært sentralt dokument dersom det foreslåtte regelverket blir iverksatt. Hovedinntrykket er likevel at innholdet ikke «treffer» målgruppen, som vil være vitenskapelige ansatte og forskningsledere på ulike nivå. **Veilederen bør derfor bearbeides betraktelig slik at den blir forståelig for forskere og forskningsledere.** UiB henstiller UD til å utarbeide den endelige versjonen av veilederen i en tett dialog med sektoren, og at det etableres plattformer/nettverk for dialog, innspill og oppdatering i så måte. Et eksempel vi ønsker å trekke frem allerede nå er definisjonen av «grunnforskning», som også tidligere omtalt i høringsvaret her. Slik dette begrepet er fremstilt/definert, med en enkel note som indikerer at UD er kjent med at begrepet benyttes «noe bredere» innenfor academia, så vil dette kunne oppleves som lite gjenkjennelig - og dermed lite egnet til å fungere som en veileder.

UiB ser gjerne at et revidert utkast til veileder blir sendt på høringen i sektoren i forbindelse med en eventuell innføring av det foreslåtte regelverket.

Vennlig hilsen

Margareth Hagen
rektor

Robert Rastad
universitetsdirektør